

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 535/2022-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Mgr. Štefanom Buchom, advokátom, Námestie M. R. Štefánika 1, Žilina, proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 2C/143/2016-179 zo 16. augusta 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Žilina č. k. 2C/143/2016-179 zo 16. augusta 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Žilina č. k. 2C/143/2016-179 zo 16. augusta 2022 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Žilina **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **410,92 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na účinný opravný prostriedok podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a vlastníť majetok podľa čl. 2 ods. 2 a čl. 20 ods. 1 ústavy a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a vlastníť majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím súdu v civilnom spore o výške náhrady trov konania, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie s tým, že jej bude priznané finančné zadost'učinenie 2 000 eur.

II.

2. Sťažovateľke ako žalovanej v spore o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva bola rozsudkom okresného súdu z 8. marca 2018 priznaná náhrada trov konania proti žalobcom. Tento rozsudok bol na odvolanie žalobcov potvrdený uznesením krajského súdu z 28. februára 2019 s tým, že sťažovateľke bola proti žalobcom priznaná náhrada trov odvolacieho konania. Uznesením vyššieho súdneho úradníka zo 16. augusta 2021 bola sťažovateľke priznaná náhrada trov konania 495,79 eur za štyri úkony právnej služby, no nebol jej priznaný uplatnený úkon ďalšej porady s jej advokátom z 28. júna 2018 s odôvodnením, že súd na okraj poznamenáva, že po dôkladnom preštudovaní spisového materiálu nedospel k záveru, že ide o preukázané, odôvodnené a účelne vykonané úkony v súvislosti s uplatnením alebo bránením práva sťažovateľky.

3. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť, ktorú odôvodnila tak, že odôvodnenie uznesenia vyššieho súdneho úradníka je abstraktné, nekonkretizované, a preto nemá oporu v zákone. Ďalej poukázala na to, že po podaní odvolania žalobcami bol jej advokát povinný oboznámiť ju s odvolaním a riadiť sa jej pokynmi, na čo bola nevyhnutná ďalšia porada tak, aby bolo realizované jej právo oboznámiť sa s odvolaním a zaujať k nemu stanovisko. Okrem toho v rozhodnutí absentuje vyporiadanie sa s tým, že podaním z decembra 2020 si uplatnila trovy za vypracovanie znaleckého posudku 220 eur.

4. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením sudcu zo 16. augusta 2022 bola sťažnosť sťažovateľky zamietnutá. K nepriznaniu náhrady za ďalšiu poradu okresný súd poukázal na to, že každý má právo na poskytnutie právnych služieb, čo však neznamená, že neúspešná strana sporu je povinná nahradiť všetky trovy predstavujúce odmenu advokáta. Poradou s klientom dochádza k navýšeniu trov konania, avšak ich náhradu možno priznať, ak boli účelne vynaložené, dôvodné a preukázané. Okresný súd považoval za preukázané, že k porade došlo. K preukázaniu účelnosti a dôvodnosti porady však zo záznamu o porade vyplývalo, že porada bola zameraná na napísanie vyjadrenia k odvolaniu žalobcov. K tomu okresný súd uviedol, že je prirodzené, aby klient a advokát v priebehu konania komunikovali, no pre záver o dôvodnosti a účelnosti porady bez ďalšieho nepostačuje len poukázať na naväzujúce podanie. Ďalej poukázal na právny názor z uznesenia najvyššieho súdu č. k. 4MCdo/21/2009 z 25. februára 2010, podľa ktorého

je potrebné rozlišovať medzi právom strany na právnu pomoc a nárokom na náhradu trov konania za poskytnutú právnu pomoc, a teda každý úkon treba posudzovať samostatne. Z toho dospel k záveru, že nepriznanie náhrady za ďalšiu poradu je správne, keďže sťažovateľka nepreukázala jej dôvodnosť a účelnosť, keď jej priebeh smeroval k spísaniu bezprostredne nadväzujúceho podania.

5. Čo sa týka nepriznania náhrady za znalecký posudok, ktorá mala byť uplatnená podaním z decembra 2020, okresný súd uviedol, že v spise vrátane elektronického sa také podanie nenachádza a bolo mu doručené až v prílohe sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. Preto je rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka aj v tejto časti správne, keďže sťažovateľka opomenula preukázať a vyčísliť náhradu trov konania pred rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka a okolnosti veci neindikovali, že by jej v preukázaní a vyčíslení trov bránila objektívna prekážka. Preto túto druhú námietku okresný súd vyhodnotil ako nedôvodnú a priečiacu sa princípu spravodlivosti.

III.

6. Sťažovateľka nesúhlasí s tým, že v decembri 2020 nežiadala o priznanie náhrady za znalecký posudok, keďže jej advokát tak urobil, čo potvrdzuje k ústavnej sťažnosti priložená listina: „*Iné podanie VEC Urgencia a doplnenie trov konania*“ zo 7. decembra 2020 a doručienka k tomuto podaniu. Podľa sťažovateľky nie je podstatné, či sa táto listina v spise nachádza. Podstatné je, že jej advokát toto podanie okresnému súdu elektronicky doručil. Okrem toho sťažovateľka uvádza, že už vo vyjadrení k žalobe zo 6. marca 2018, za ktoré jej bola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia, si uplatnila náhradu za znalecký posudok, no okresný súd sa ani s týmto nevyporiadal. Napokon sťažovateľka porušenie svojich práv vidí v tom, že jej nebola priznaná náhrada trov odvolacieho konania. Priznanie finančného zadosťučinenia vzhľadom na svoj vek a podlomené zdravie odôvodňuje pocitmi právnej neistoty, krivdy, bezmocnosti a úzkosti z postupu a konania okresného súdu, pretože je ukrátená o 220 eur a trovy odvolacieho konania.

7. Okresný súd navrhol ústavnej sťažnosti nevyhovieť. Odkázal na rozhodnutie ústavného súdu, podľa ktorého pri porade klienta s advokátom ide o vysvetlenie odvolania advokátom klientovi, čo však nezakladá účelnosť takéhoto úkonu a jeho úvaha v rozhodnutí je riadne odôvodnená s tým, že súdu musí byť daný priestor na úvahu o dôvodnosti nároku na náhradu trov konania. K nepriznaniu náhrady za znalecký posudok okresný súd poukázal na rozhodnutie ústavného súdu č. k. III. ÚS 109/2020, podľa ktorého výšku trov konania treba vyčísliť do rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka, čo sťažovateľka neurobila, a tak spôsobilá, že vyšší súdny úradník jej túto náhradu nemohol priznať, a to nebolo možné napraviť vyčíslením v sťažnosti, o ktorej rozhodol sudca.

8. Sťažovateľka zopakovala, že spolu s podaním posudku si uplatnila náhradu za tento výdavok a o to znova žiadala aj podaním z decembra 2020.

IV.

9. I pri preskúmaní rozhodnutí o náhrade trov konania v civilnom spore možno vychádzať z toho, že protiústavné sú také rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

10. Čo sa týka námietky sťažovateľky o tom, že jej nebola priznaná náhrada trov konania za výdavok 220 eur, ktoré vynaložila na znalecký posudok, treba uviesť, že sťažovateľka tento posudok predložila spolu s vyjadrením k žalobe, pričom uviedla, že ide o súkromný znalecký posudok, z ktorého vyplýva, že žaloba sťažovateľov je nedôvodná. V ďalšom odseku svojho podania požiadala o náhradu trov konania a trov právneho zastúpenia s tým, že znalci za posudok zaplatila 220 eur, o čom priložila doklad o zaplatení. Hneď na prvom pojednávaní 8. marca 2018 bolo v rozsudku rozhodnuté okrem veci samej aj o náhrade trov konania tak, že tieto sú povinní sťažovateľke nahradiť žalobcovia, pričom po potvrdení krajským súdom tento výrok nadobudol právoplatnosť 2. apríla 2019. Hneď na to advokát sťažovateľky podaním vyčíslil trovy právneho zastúpenia bez toho, aby výslovne žiadal aj o náhradu výdavku za znalecký posudok.

11. Podstatou namietaného rozhodnutia v tejto časti je záver o tom, že táto náhrada nebola riadne uplatnená sťažovateľkou tvrdeným podaním z decembra 2020, ktoré sa v spise nenachádza. Tak tomu aj skutočne je, no rozhodujúce je to, že sťažovateľka si náhradu za tento výdavok uplatnila riadne už v podaní, s ktorým znalecký posudok predložila. Hoci k uplatneniu náhrady za tento výdavok došlo ešte pred právoplatnosťou rozhodnutia okresného súdu o náhrade trov konania, nemožno dospieť k záveru, že takéto uplatnenie by nebolo riadnym uplatnením práva na náhradu trov konania. To platí o to viac, že advokát sťažovateľky vo svojom podaní po právoplatnosti rozhodnutia výslovne vyčíslil len trovy právneho zastúpenia. Prístup okresného súdu, ktorý sa zameril len na vyčíslenie trov právneho zastúpenia, viedol k zjavnému právnemu omylu, ktorý sa prejavil tak, že vyšší súdny úradník o náhrade tohto výdavku vôbec nerozhodoval a okresný súd v namietanom uznesení vytvoril procesnú konštrukciu, ktorej podstatou je právny záver o tom, že náhradu akýchkoľvek trov konania si možno uplatniť len koncentrovaným podaním po právoplatnosti rozhodnutia.

12. Tento právny záver je však mylný, keďže od strany sporu nemožno rozumne očakávať, aby si náhradu priebežne vynaloženého a priebežne pred rozhodnutím o náhrade trov konania uplatneného výdavku uplatňovala opakovane aj po právoplatnosti rozhodnutia o náhrade trov konania. I pred právoplatnosťou rozhodnutia o náhrade trov konania uplatnený výdavok treba považovať za uplatnenie náhrady trov konania pred rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka o náhrade trov konania. Nie je dôvod na to, aby od strán bolo vyžadované opakované uplatnenie takýchto výdavkov v koncentrovanom podaní, v ktorom si spravidla uplatňujú náhradu trov

právneho zastúpenia. Opačný výklad okresného súdu by bol v rozpore s § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého o výške náhrady trov konania rozhoduje súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Z tohto ustanovenia nemožno vyvodit' záver o tom, že súd má rozhodovať len o náhrade tých trov konania, ktoré boli vyčíslené po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej, ak už boli riadne uplatnené pred právoplatnosťou rozhodnutia vo veci samej a s tým spojeného rozhodnutia o základe náhrady trov konania. Preto namietaným uznesením došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a jej práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu, s tým, že podľa čl. 127 ods. 2 ústavy okrem vyslovenia porušenia týchto ústavných práv bolo namietané rozhodnutie zrušené a vec okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie.

13. Nebol dôvod na to, aby bolo vyslovené porušenie práv sťažovateľky podľa čl. 2 ods. 2 ústavy, keďže toto ustanovenie neobsahuje osobitné základné právo, ale princíp, ktorý je prirodzenou súčasťou základného práva na súdnu ochranu. Rovnako nebol dôvod vyhovieť sťažnosti sčasti porušenia práva podľa čl. 13 dohovoru, keďže sťažovateľka má účinné právne prostriedky domáhať sa nápravy porušenia svojich práv podľa dohovoru.

14. Nebolo vyhovené ani návrhu sťažovateľky na priznanie finančného zadost'učinenia, keďže jeho cieľom je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Zrušenie rozhodnutia okresného súdu sťažovateľke umožní ďalšie uplatnenie jej práv v konaní pred okresným súdom.

15. Nedôvodná je i námietka sťažovateľky sčasti, v ktorej namieta nepriznanie náhrady trov právneho zastúpenia za úkon právnej služby spočívajúci v porade s jej advokátom v súvislosti s vyjadrením k odvolaniu žalobcov. Toto rozhodnutie okresného súdu spočíva na dostatočne zdôvodnenom právnom závere o tom, že prirodzená je komunikácia medzi klientom a jeho advokátom v priebehu konania a nie je dôvod na to, aby akákoľvek takáto komunikácia bola posúdená ako samostatný úkon právnej služby. Záver okresného súdu o tom, že komunikácia, ktorá vedie k spísaniu bezprostredne nadväzujúceho podania, za ktoré možno priznať náhradu trov právneho zastúpenia, nie je poradou ako samostatným úkonom právnej služby, nemožno považovať za zjavný právny omyl pri výklade § 251 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

V.

16. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady 410,92 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná

sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľka má nárok na náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 193,83 eur) a náhradu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 11,63 eur).

17. Nebol dôvod sťažovateľke priznať náhradu za jej vyjadrenie k vyjadreniu okresného súdu k ústavnej sťažnosti, keďže toto vyjadrenie bolo zopakovaním a zotrvaním na argumentácii sťažovateľky z ústavnej sťažnosti

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2022

Peter Straka
predseda senátu